

Kuntaliiton eurovaaliohjelma 2019

Toimittanut: Erja Horttanainen

Kuvat: Kuntaliiton kuva-arkisto (s. 1, 3, 7, 8, 25, 28, 29 ja 30),

muut kuvat Heli Sorjonen

Helsinki 2019

© Suomen Kuntaliitto

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14

00530 Helsinki

Puhelin 09 7711

www.kuntaliitto.fi

Euroopan unionin
tulevaisuus vaikuttaa
kuntiin ja maakuntiin

Euroopan unionin tulevaisuuteen vaikuttavat monet viimeaikaiset tapahtumat ja päätökset sekä Euroopassa että muualla maailmassa. EU:n on valmistauduttava Iso-Britannian eroamiseen unionista. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka vaatii enenevässä määrin huomiota, ja taloudellisen kilpailukyvyn vahvistaminen edellyttää yhteistoimintaa. Uuden talouskriisin riskiä ei voida sulkea pois. Väestön ikääntyminen ja maan sisäinen eriarvoistuminen koskettavat jossain muodossa useimpia Euroopan maita. Terrorismin kasvu ja epävakaus Euroopan naapurustossa aiheuttavat rauhan ja turvallisuuden uhkaa. Tulevaisuuden kannalta yhtenäisen ja yhteistyökykyinen unioni on edellytys sille, että Eurooppa säilyttää maailmanlaajuisesti asemansa ja voi parantaa kansalaistensa hyvinvointia.

On välttämätöntä, että EU:n toimivalta on määritelty selvästi. Toimivaltaansa kuuluvilla aloilla EU:n tulee toimia määrätietoisesti. On hyvä mahdollistaa eritahainen kehitys tiettyjen maiden kesken, mutta pääosin EU:n säännösten tulisi koskea koko unionia.

Useilla keskeisillä EU:n lainsäädäntöhankkeilla on huomattavia vaikutuksia alue- ja paikallis- hallintoon. Euroopan kuntien ja maakuntien panos EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa on välttämätön koko säädösjärjestelmän toimivuuden kannalta. EU:n viime vuosien lainsäädäntötyössä ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota pohjoismaisten yhteiskuntien erityispiirteisiin. Muun muassa julkisuusperiaate, paikallistason merkityksellisyys ja harva asutus vaatisivat erityisiä ratkaisuja, kun lainsäädäntöä kehitetään yhteiseurooppalaisesti.

Euroopan alueet ovat kilpailukyvyltään eri tasoilla. Kulttuuriset erot ovat Euroopassakin suuria. Eurooppalainen monimuotoisuus tulee kuitenkin nähdä rikkautena ja pääomana tulevaisuuden rakentamisessa, ja yhteisiä eurooppalaisia arvoja tulee vaalia. Ihmisarvo, vapaus, demokratia, tasa-arvo ja oikeusvaltioperiaate ovat arvoja, joista Eurooppa ei voi luopua.

Kuntien ja maakuntien elinvoima

EU:n ohjelmakauden 2021–2027 keskiössä koheesiopolitiikan ja yhteisen maatalouspolitiikan ratkaisut

EU:n komission lähtökohtana seuraavaa rahoituskautta 2021–2027 varten on ollut globalisaatioon liittyviin haasteisiin vastaaminen muun muassa osaamisen ja innovoinnin, työllisyyden ja osallisuuden vahvistamisen kautta. Ilmastonmuutos sekä maahanmuutto-, turvallisuus- ja puolustuskeskymykset tuovat mukanaan haasteita, joihin myös EU:n yhteisen budjetin kautta tullaan tarttumaan. Suomelle keskeisiin koheesio- eli alue- ja rakennepolitiikan sekä varsinkin yhteisen maatalouspolitiikan rahoitukseen komissio on esittänyt merkittäviä leikkauksia seuraavalle ohjelmakaudelle.

Kestävää kasvua ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävät konkreettiset toimet tapahtuvat kunnissa ja alueilla, ja ne tuovat yhteen laajan joukon eri tahoja kansalaiset mukaan lukien. Itä- ja Pohjois-Suomen har-

vaan asutuilla alueilla on Suomen liittymissopimuksen myötä tunnustettu erityisasema, joka tulee huomioida myös tulevilla ohjelmakaudella. Älykkään erikoistumisen strategiat ovat myös seuraavalla ohjelmakaudella keskeisiä alueellisia kasvun ja innovaatioiden edistämisen välineitä koko Suomessa.

Kuntien rooli paikallisen ja alueellisen elinvoiman ja kestävän toimintaympäristön rakentajana ja edistäjänä sekä kansalaisia lähimpänä olevana tahona korostuu tulevaisuudessa yhä vahvemmin. Vihreämpää ja vähähiilisempää Eurooppaa tavoiteltaessa on tärkeää turvata paikalliset mahdollisuudet jatkaa ilmasto- ja kiertotaloustoimien kehittämistä. EU-rahoitusta on voitava käyttää myös työllisyyden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen sekä maahanmuuttajien kotoutumiseen ja kansalaistoimijalähtöiseen kehittämiseen kaupunkialueilla sekä maaseudulla.

Paikallis- ja aluetason roolia koheesiopolitiikan sekä yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseudun kehittämisen kansallisessa toteutuksessa on vahvistettava. Sääntöjen ja toteutuksen tulee olla subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti oikealla tasolla. EU:n tai jäsenvaltion tasolla ei tule päättää asioista, jotka kuuluvat päätettäväksi paikallis- tai aluetasolla. Paikallisten ja alueellisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta pystytään tekemään tuloksekasta sekä erityispiirteet huomioivaa kehittämistyötä myös seuraavalla EU:n ohjelmakaudella.

Yhteistyön kehittäminen Suomen lähialueilla tärkeää myös tulevaisuudessa

Raja-alueyhteistyötä tulee kehittää sekä EU:n sisä- että ulkorajoilla. EU:n seuraavaa ohjelmakautta koskevissa säädöksissä on merialueyhteistyön oltava samassa asemassa maarajoilla tehtävän yhteistyön kanssa. EU:n sisäraja-yhteistyössä on tärkeää turvata ohjelmaviranomaisten tiivis yhteys yhteistyöalueiden yrityksiin, kuntiin, oppilaitoksiin ja kansalaisiin.

Suomen kannalta erityisesti Itämeren alueen ja arktisen alueen yhteistyön sekä Venäjän suuntaisen raja-alueyhteistyön kehittäminen on tärkeää. Itämeren alueen makroaluestrategia on EU:n ensimmäinen makroaluestrategia, ja sen toteuttamiseen liittyvää yhteistyötä tulee vahvistaa myös jatkossa.

Venäjän suunnan ulkorajayhteistyön jatkon turvaaminen myös seuraavalla EU:n ohjelmakaudella on merkittävä asia suomalaisille rajakunnille ja -maakunnille. Suomella on EU-maista pisin ulkoraja Venäjän kanssa. Venäjän suuntaisen ulkorajayhteistyön avulla on muun muassa edistetty investointeja, yritystoimintaa, ympäristöyhteistyötä sekä kulttuuritoimintaa. Tämä on lisännyt raja-alueiden elinvoimaa. Pitkällä aikavälillä alueeseen kohdistuu Euroopan tasolla uusia taloudellisia ja geopoliittisia riskejä, mutta myös mahdollisuuksia. Hyvien suhteiden ylläpitäminen raja-alueiden välillä korostuu. Tämä edellyttää riittävää ohjelmahoitusta Venäjän kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Arktista aluetta koskeva EU:n yhdenmety politiikka

EU:n yhdenmetyllä arktisella politiikalla on kolme painopistettä: ilmastonmuutos ja arktisen ympäristön suojelu, kestävä kehitys arktisella alueella ja sen ympäristössä sekä kansainvälinen yhteistyö arktisen alueen asioissa.

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, toimivat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet, innovaatioiden edistäminen ja tuotteistaminen sekä digitalisaation mahdollisuudet paikallisen elinkeinon, osaamisen ja kulttuurin ylläpitämisessä ja kehittämisessä ovat myös suomalaisten kuntien ja maakuntien kannalta keskeisiä näkökulmia. Alkuperäiskansojen arktisen osaamisen hyödyntäminen, niiden osallistuminen päätöksentekoon ja eri osapuolten näkemysten yhteensovittaminen on tärkeää myös kansallisessa ja alueellisessa toiminnassa.

Kuntaliitto korostaa, että paikallis- ja alueviranomaisten tulee olla osallisina keskeisissä arktisen alueen alueellista yhteistyötä, liikenneyhteyksiä sekä kestävää taloudellista kehitystä tukevista ohjelmissa ja projekteissa. On tärkeää huomioida arktisten kaupunkien rooli kehitystyössä. Kaupunkien infrastruktuuriin ja esimerkiksi energiatehokkaisiin ratkaisuihin tehtävät investoinnit sekä väestön palveluiden järjestäminen synnyttävät osaltaan uutta yritystoimintaa erityisesti harvaan asutuilla alueilla.

Liikenne ja TEN-T -verkot

EU:n liikennepolitiikalla tulee edistää EU:n kilpailukykyä parantamalla liikkuvuutta ja alueiden saavutettavuutta. Samalla tulee edistää kestävästä liikkumisesta ja liikenteen ilmastotavoitteiden toteutumista.

Suomen kannalta on keskeistä, että EU:n liikennepolitiikassa huomioidaan unionin alueelliset eroavaisuudet. Kaikki keinot eivät välttämättä sovi Suomeen esimerkiksi maantieteellisten olosuhteiden, harvan asutuksen sekä pitkien etäisyyksien ja kuljetusmatkojen takia. Liian tarkkaa sääntelyä EU-tasolla tulee välttää. Toimenpiteiden valmistelussa on aina selvitettävä niiden taloudelliset ja muut vaikutukset kunnille ja alueille ja pyrittävä kustannustehokkaisiin ratkaisuihin.

Suomen kuntien ja alueiden kannalta on tärkeää edistää keskeisen Euroopan TEN-T -liikenneverkon kehittämistä ja rahoitusta siten, että siinä otetaan huomioon Suomen kannalta tärkeät yhteydet. Suomen yhteyksien kehittämisen kannalta on ensi arvoisen tärkeää eurooppalaisen liikenteen TEN-T ydinverkkokäytävän jatkaminen Helsingistä Tornion kautta Luulajaan asti. Tämä vahvistaisi arktista ulottuvuutta ja mahdollistaisi sen, että Suomi voi hyödyntää EU-rahoitusta alueen liikenneinfran kuten pääradan kehittämiseen. Tämä lisäisi niiden ratakankkeiden määrää, jotka ovat EU-tukikelpoisia.

Tällä hetkellä Suomen radoista eurooppalaiseen ydinverkkokäytävään kuuluvat Turku-Helsinki-Vainikkala osuus. Suomen liikenneinfran rahoitus tarvitsee kipeästi EU-rahoituksen tehokkaampaa hyödyntämistä. Suomen kansainvälisten yhteyksien kannalta tärkeää on myös Rail Baltican EU-rahoitus sekä valmistautuminen mm. Tallinnan tunnelin osalta TEN-T -suuntaviivojen tarkistukseen, jonka komissio aloittaa vuonna 2023.

Liikenteen päästöjen vähentämiseksi EU-rahoituksen painopisteen tulee olla hankkeissa, jotka edistävät liikkumisen ja kuljetusten kestävyttä samalla, kun ne parantavat saavutettavuutta.

EU-valmistelussa ajankohtaisia aiheita ovat mm. puhtaaseen ajoneuvoteknologiaan, vaihtoehtoihin käyttövoimiin ja niiden jakeluinfraan sekä julkisiin hankintoihin liittyvät kysymykset. Uusien päästövähennyskeinojen vaikutusten arvioinnissa on tärkeää kehittää ja ottaa käyttöön elinkaaritarkasteluja (well to wheels), jotta arviointinäkökulma ei ole liian suppea (tank to wheels). Päästövähennyskeinojen tulee olla kustannustehokkaita ja paikallisilla ja alueellisilla julkisilla toimijoilla tulee olla harkintavaltaa sen suhteen, mitkä ovat paikallisiin olosuhteisiin sopivimmat kustannustehokkaimmat ratkaisut.

Kaupunkien rooli on merkittävä liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Joukkoliikenne on toimivan ja kestävästä kaupunkiliikenteen ja uusien liikkumispalveluiden perusta ja tukee kestävästä kaupunkikehityksen tavoitteita. Kaupunkiseutujen mahdollisuudet kehittää joukkoliikennejärjestelmäänsä kokonaisvaltaisesti EU:n palvelusopimusasetuksen pohjalta tulee jatkossakin turvata.

EU:n kaupunkipolitiikkaa on järkevöitettävä

Kaupunkien ja kaupunkiseutujen merkitys elinvoiman edistäjinä ja talouden moottoreina on vahvistunut. Kaupungit yhdistävät ihmisten sosiaalisia ympäristöjä sekä edesauttavat yritysten ja työntekijöiden verkottumista. Tämä luo edellytyksiä talouskasvulle, viennille sekä digitalisten tuotteiden kehittämiselle.

Kaupunkien merkitystä talouden moottoreina ja kaupapolitiikan edistäjinä tulee edelleen tukea ja konkreettisesti kehittää. Kaupunkien sosiaalinen eheys on avainasia. Se on edellytys myös talouskasvun ja työllisyyden tavoitteiden toteutumiselle Euroopan unionissa. Sosiaalisen eheyden edistäminen ja segregaat-ion haittojen ehkäiseminen ovat kaupunkipolitiikan keskiössä. Kaupungit ovat edelläkävijöitä ilmastomuutoksen torjunnassa. Ilman kaupunkien toimenpiteitä EU:n ja kansallisen tason tavoitteet kasvihuonekaasujen vähentämisestä eivät voi toteutua. Kumppanuus on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Linjaukset siitä, millaista kaupunkipolitiikkaa kussakin maassa tehdään, päätetään kansallisesti. EU voi tarjota mahdollisuuksia, kannustimia ja informatiivista ohjausta välittämällä parhaita käytäntöjä.

Euroopan unionin tärkeimmät kaupunkipolitiikan työkalut ovat toisaalta Urbact-yhteisöaloite, joka on

kaupunkien välisen tiedonvaihdon ja kaupunkien parhaiden käytäntöjen kiteyttämisen ja välittämisen väline. Sillä tuetaan konkreettisesti kaupunkien verkostoitumista. Toinen – ehkä vielä tärkeämpi – väline on EU:n kaupunkiagenda, jolla pyritään saamaan esiin ja kehittämään parhaita kaupunkipolitiikan käytäntöjä, parempaa rahoitusta, parempaa sääntelyä ja parempaa informaatiota. Näiden toimien lisäksi EU:n kaupunkipolitiikan toimiin voidaan lukea kestävä kaupunkikehityksen rahoitus (EAKR-kehyksestä kussakin maassa kaupunkikehityksen osuuden on suunniteltu nousevan 5 prosentista 6 prosenttiin uudella ohjelmakaudella) ja innovatiivisten kaupunkitoimien rahoittaminen (UIA).

Vaikuttavuuden näkökulmasta EU:n kaupunkiagendan tulosten saattaminen käytäntöön on erittäin tärkeää. On huolehdittava siitä, että kaupunkiagenda voi tuottaa sen lisäarvon unionin ja kansallisen tason kaupunkipolitiikalle, mihin se pyrkii. Kaupunkiagendan perustavoitteena on saattaa käytäntöön parhaat kaupunkipolitiikan käytännöt, parempi sääntely ja perempi rahoitus sekä unionin tasolla että kansallisesti. Jo nyt on esimerkkejä siitä, että EU:n kaupunkiagenda on herättänyt eräissä jäsenmaissa ajatuksen oman kansallisen kaupunkipolitiikan tehostamisesta ja paremmasta sääntelystä ja rahoituksesta.

EU:n kaupunkiagendan alkuperäisiä politiikatavoitteita on määrätietoisesti pidettävä etusijalla, sillä on tärkeää tiedostaa vaara, että agendan alkuperäiset tavoitteet hukkuvat määrällisten kumppanuusverkostojen sekaan.

Maahanmuutto edistää yhteiskunnan monimuotoisuutta

Euroopan muuttoliikeagendan tavoitteena on parantaa muuttoliikkeen hallintaa Euroopassa. Tavoitteiden mukaisesti EU suojelee rajojaan ja toteuttaa vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa. Laillisen maahanmuuton edistäminen on keskeisessä asemassa.

Tulevaisuuden kaupungit ja kunnat ovat kansainvälisesti verkottuneita toimijoita. Maahanmuutto keskittyy suuriin kaupunkeihin ja kasvukeskuksiin. Myös pienille ja väestömääräänsä menettäville kunnille maahanmuutto voi olla mahdollisuus vahvistaa väestöpohjaa ja toimintaedellytyksiä.

Kunnat varautuvat kilpailuun osaavasta työvoimasta. Sujuvat, työvoiman liikkuvuutta edistävät käytännöt EU:n sisällä helpottavat ulkomaisen työvoiman rekrytointia. Toimivat julkiset palvelut tukevat ulkomaisen työvoiman ja heidän perheiden jäämistä alueelle ja siten osaltaan vahvistavat kunnan elinvoimaa. European Employment Services (EURES) -verkostoa tulee tehdä tunnetuksi ja tehostaa sen toimintaa.

EU:n ja Suomen tulee antaa korkeatasoista kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville. Kuntien toiminta maahanmuuttajien kotouttamiseksi on olennainen osa onnistunutta maahanmuuttopolitiikkaa. On erittäin tärkeää varmistaa, että myös tulevilla rahoituskaudella kunnilla on mahdollisuus käyttää EU:n rahoitustukea kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiseen.

Kotouttamisen ja kolmansien maiden kansalaisten rekrytointiin liittyvien lupamenetelyjen tulee jatkossakin kuulua kansalliseen toimivaltaan.

Ilmastonmuutos,
kiertotalous ja energia-
ja ympäristöpolitiikka

Ilmasto- ja energiapolitiikkaan tiukkenevien tavoitteiden oikeudenmukainen toimeenpano

EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan perustat ovat vuoteen 2030 ulottuvassa ilmastopakettissa, vuoteen 2050 ulottuvassa pitkän aikavälin ilmastostrategiassa sekä Energiaunionistrategiassa ja sen nojalla vuoden 2016 lopulla annetussa Euroopan unionin energian talvipaketissa ”Puhdasta energiaa kaikille eurooppalaisille”. EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja tavoittelee tuohon mennessä myös energian käytön tehostamista noin 30 prosentilla. Ilmastoneutraalius pyritään saavuttamaan vuoteen 2050 mennessä. Tarvittavat päästövähennykset ja energiatehokkuuden lisääminen tulevat edellyttämään mittavia lisätoimia kaikilla yhteiskunnan alueilla.

Kunnilla on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa tulevien vuosikymmenten päästöihin energiantuotannon,

rakentamisen, kaavoituksen, liikennejärjestelmien suunnittelun ja julkisten hankintojen kautta. Useilla eurooppalaisilla kunnilla onkin EU:ta kunnianhimoisemmat ilmastotavoitteet ja hiilineutraaliutta tavoitellaan jo vuoteen 2030 mennessä.

Kuntien ja alueiden keskeinen asema ilmastotavoitteiden toimeenpanossa on tunnustettu. Tämän tulee tarkoittaa kuntien ja alueiden mahdollisuuksia osallistua sitä koskevaan päätöksentekoon sekä resurssien kohdistamista kuntien ja alueiden ilmasto- ja kiertotaloustyön tukemiseen. Kuntaliiton tavoitteena on kuntien ja yksityisten toimijoiden tasapuolinen kohtelu, keinovalikoiman joustavuus, kustannustehokkuus ja toteutettavuus. Ilmastonmuutoksen hillinnän vaatimat politiikkatoimet on toteutettava oikeudenmukaisesti.

Ilmastotavoitteiden toimeenpanoon liittyvät paikallistason valinnat ja investoinnit (esimerkiksi maankäyttö, energiantuotanto) edellyttävät ratkaisujen ympäristö- terveys- ja talousvaikutusten kokonaisvaltaista tarkastelua ja luottamusta pitkän aikavälin tavoitteisiin. Ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpanossa tulee hyödyntää ohjauskeinoja monipuolisesti. Sopimuksellisuus, kumppanuudet ja muut kannustinelementit ovat osoittautuneet tuloksellisiksi paikallisen ilmasto- ja energiatehokkuustyön vauhdittamisessa. Ohjauskeinojen tulee mahdollistaa paikallistason kustannustehokkaat, erilaisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut. Läheisyysperiaatteen noudattaminen ilmasto- ja energiapolitiikassa on kuntien ja alueiden tuloksellisen työn edellytys.

Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja varautuminen edellyttää paikallisia riskinarviointeja ja resursseja

Voimallisistakin ilmastomuutoksen hillintätoimista huolimatta valtioiden alueiden ja erityisesti kuntien on varauduttava ja sopeuduttava ilmastomuutoksen aiheuttamiin ympäristöllisiin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin. Ilmastomuutoksen seuraukset kohdataan paikallisesti kunnissa ja kiinteistöillä. EU-politiikassa ilmastomuutoksen sopeumista koskevia toimia ohjaa komission vuonna 2013 hyväksymä EU:n ilmastomuutokseen sopeutumisstrategia. Komissio arvioi parhaillaan strategian päivitystarvetta. Komissio on arvioissaan kiitettävästi nostanut esiin ja ymmärtänyt kuntien ja alueiden merkittävän roolin ja tarpeet sopeutumistoimissa. Erityisen tärkeää sopeutumistoimien vauhdittamisessa on tarjota nykyistä parempaa teknistä tukea, päivitettyjä riskinarviointeja sekä sopeutumista vahvistavaa rahoitusta paikallisille viranomaisille.

Kunnissa ilmastomuutoksen sopeutumisen toimet ovat osa yleistä varautumista muuttuvaan ympäristöön ja poikkeuksellisiin olosuhteisiin, eikä Kuntaliitto kannata komission arviointikertomuksen esitystä, jonka mukaan kaikkien kuntien olisi laadittava erillinen ilmastomuutoksen sopeutumis suunnitelma. Sen sijaan on perusteltua edellyttää ilmastomuutokseen sopeutumista koskevien analyysien ja tarpeellisten toimenpiteiden sisällyttämistä esimerkiksi organisaation yleiseen strategiaan tai valmiussuunnitelmiin uuden erillisten suunnitelman sijasta.

Kiertotaloudessa on arvioitava kokonaisvaikutukset ympäristöön, terveyteen ja talouteen

Kuntaliitto kannattaa lähtökohtaisesti kiertotaloutta edistävien toimien täytäntöönpanoa ja siirtymistä pois lineaarisesta taloudesta. Erityisen tärkeää on ottaa huomioon tuotantocykliä kaikki vaiheet ja kokonaisvaikutusten hallinta.

Kuntaliiton näkökulmasta komission kiertotalouden toimintaohjelman jatkokäsittelyssä on erityisen tärkeää, että Euroopan parlamentti ja neuvosto ottavat kannanmuodostuksessaan huomioon kuntien näkökulmat, jotta Eurooppaan saadaan yhteiskunnan kannalta toimiva kiertotalousmalli. Kunnat voivat tarjota kiertotalouden alustoja, esimerkiksi kaavoittaa ja luoda liiketoiminta-alueita sekä osaamiskeskitymiä, joilla julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä voidaan edistää. Kunnat voivat luoda uudenlaisia ekosysteemejä, joissa erilaiset toimijat hyötyvät toistensa toiminnasta.

Julkisen jätehuollon tarkoituksena on tarjota kohtuuhintaisia jätehuolto- palveluita kattavasi ja estää ympäristö- ja terveyshaittoja

Jätedirektiivien uudistamisen ja toimeenpanon tarkoitus on osaltaan edistää kiertotaloutta käyttämällä jättemateriaaleja uudelleen ja palauttamalla jätteitä mahdollisimman hyvin takaisin materiaalikiertoon.

Jätedirektiivien toimeenpanossa on erityisen tärkeää muistaa, että julkisen jätehuollon tarkoituksena on varmistaa tasapuolisesti ja kustannustehokkaasti toimiva yhdyskuntajätehuolto ja ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa sekä terveys- ja ympäristöhaittoja. Siksi kierrätyksen lisäämisen tulee perustua markkinoiden imuun ja tukea aitoa talousmallia. Toimien ei tule johtaa heikkolaatuisuuteen ja asukkaille kalliiseen kierrätysjärjestelmään. Jätehuollon järjestämisen tulee tukea osaltaan ilmastonmuutoksen hillintää, joten jätehuollon järjestämisessä tulee voida ottaa huomioon toimenpiteiden elinkaari- ja ilmastovaikutukset.

Ympäristösäätelyssä painopiste toimeenpanon tukeen

Kestävän kehityksen periaate, ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantaminen ovat EU:n julkilausuttuja päämääriä. EU:ssa on yli 200 ympäristönsuojeludirektiiviä, jotka koskevat vesien-suojelua, ilmansuojelua, kemikaaleja, luonnonsuojelua, meluntorjuntaa ja jätehuoltoa. EU:n itselleen asettamat normien purkutoimet (REFIT) eivät ole näyttävästi vaikuttaneet ympäristöpolitiikan säätelykehitykseen.

EU säätely vaikuttaa merkittävästi kuntien ympäristötehtävien hoitoon. Direktiivit määräävät kansallisen ympäristölainsäädännön sisältöä ja tätä kautta kuntien toimintaa. Kuntaliiton mielestä on tärkeää, että EU:n ympäristöpolitiikka tukee jäsenvaltioiden mahdollisuuksia turvata luonnonvarojen kestävä käyttö ja puhdas ympäristö.

EU:ssa valmistaudutaan parhaillaan kahdeksannen ympäristöohjelman laatimiseen. Näyttää siltä, että EU:ssa ei tulla saavuttamaan esimerkiksi luonnonsuojelun tai vesienhoidon tavoitteita asetettuihin määräaikoihin mennessä. Tämä tulee tarkoittamaan ohjauskeinojen uudelleen tarkastelua. Parhaillaan komission toimivuusarvioinnissa ovat vesidirektiivit. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ratkaisuna ei tule olla uusien säädösten laatiminen. Sen sijaan tulevaisuudessa olisi keskityttävä yhä enemmän voimassa olevan lainsäädännön tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja sen kehittämiseen. Suomen kaltaisissa maissa, joissa paikallisilla viranomaisilla on huomattava vastuu ympäristösäädösten toimeenpanossa ja sen valvonnassa, tulee toimeenpanon tuki kohdistaa kuntiin.

Kuntien vaikutusmahdollisuuksia tulee edistää kansallisessa ja ylikansallisessa säädösvalmistelussa. Säätelyssä ja muissa ohjauskeinoissa Suomen kuntien ja maakuntien erityisolot on otettava huomioon. Tämä onnistuu parhaiten siten, että ympäristöä koskevissa EU:n lainsäädäntöhankkeissa vältetään suoraan sitovien asetusten antamista. Esimerkiksi luonnonsuojelu- ja ilmastotoimissa suomalaiset kunnat ovat osoittaneet edelläkävijyyttä ja löytäneet vaikuttavia keinoja ilman suoria velvoitteita.

Kuntalaisten hyvinvointi

Sosiaalisten oikeuksien pilari – sosiaalinen yhteenkuuluvuus

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa määritellään 20 periaatetta, joilla edistetään kansalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja pääsyä työmarkkinoille, oikeudenmukaisia työoloja ja turvataan työntekijän mukana liikkuva sosiaaliturva sekä edistetään sosiaalista suoje-
lua ja osallisuutta. Unionin tasolla Euroopan sosiaalis-
ten oikeuksien pilarilla ei laajenneta perussopimuksis-
sa määrättyä unionin toimivaltaa eikä niissä annettuja
tehtäviä. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus on ollut nykyi-
selle komissiolle selkeä painopistealue, vaikka EU:n
toimivalta rajoittuu sosiaalipolitiikassa jäsenvaltioiden
toiminnan tukemiseen ja täydentämiseen.

**Kuntaliitto korostaa, että Euroopan sosiaalis-
ten oikeuksien pilari mahdollistaa parhaassa
tapauksessa tiedon ja hyvien käytäntöjen
jakamisen jäsenmaiden sekä myös alue- ja
paikallishallintojen kesken.**

EU:ssa on kiinnitetty huomiota köyhyyden vähentä-
miseen ja varsinkin nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn.
Keskeisinä keinoina köyhyyden vähentämisessä ovat
työllisyysasteen nostaminen, julkisten palvelujen ke-
hittäminen ja työkyvyn edistäminen. Uudella Euroopan
parlamentin kaudella köyhyyden vähentäminen on
edelleen tärkeää. Syrjäytyminen aiheuttaa yhteis-
kunnalle suuria taloudellisia menetyksiä ja inhimillistä
kärsimystä.

Syrjäytymistä ehkäistään tukemalla esimerkiksi per-
heitä, lapsia ja nuoria varhaisessa vaiheessa, ennen
kuin ongelmat pääsevät kasautumaan. Varhainen tuki
pyritään kohdentamaan sellaisille yksilöille ja ryhmille,
jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Laaduk-
kaiden peruspalvelujen oikea-aikaisen ennaltaehkäi-
sevän toiminnan merkitys korostuu. Myös aikuisten
ja ikääntyneiden osallisuuden tukeminen on tärkeää.
Merkityksellinen tekeminen lisää hyvinvointia.

**Kunnat ovat avainroolissa väestöryhmien
välisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaven-
tamisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä.
Kunnissa tehty työ hyvinvoinnin ja osallisuu-
den edistämiseksi on erinomainen esimerkki
sosiaalisen yhteenkuuluvuuden toteuttami-
sesta myös EU-tasolla. Hyvä väline seurata
hyvinvoinnin ja hyvinvointierojen kehittymistä
sekä syrjäytymisen ehkäisyä on Sähköinen hy-
vinvointikertomus, joka ohjaa kunnan hyvin-
vointipolitiikkaa.**

Terveydenhuolto ja eTerveys

Euroopan unioni tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa kansanterveyden parantamiseksi, ihmisten sairauksien ja tautien ehkäisemiseksi sekä fyysistä ja mielenterveyttä vaarantavien tekijöiden torjumiseksi. Terveyspalvelujen ja sairaanhoidon järjestäminen ja toteuttaminen ovat kuitenkin kokonaisuudessaan jäsenvaltioiden vastuulla.

Kansalaisen roolin kasvattaminen on keskeinen osa Suomen eTerveysstrategiaa. Viranomaisten on huolehdittava siitä, että kansalaiset voivat luottaa terveystietojensa käyttöön. Tämä edellyttää tietosuojasetuksen periaatteiden noudattamista, tietoturvasta huolehtimista ja hyvää viestintää.

eTerveys on osa digitaalisia sisämarkkinoita. eTerveys on väline, joka voi tehokkaasti edistää terveyspolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Se takaa terveysjärjestelmien kestävyys tuomalla kustannussäästöjä pitkällä tähtäimellä. Tämän vuoksi on tärkeää, että EU:ssa kiinnitetään huomiota terveysjärjestelmien kehittämiseen. EU:n rahoitusmekanismeja pitäisi käyttää aktiivisesti tukemaan terveydenhuollon digitalisointia ja digitalisointiin liittyviä innovaatioita.

Terveysteknologia on yksi maamme suurimmista vientialoista. Suomessa on runsaasti alan yrityksiä. Suomessa on kehitetty monenlaisia innovatiivisia terveysteknologian sovelluksia, joita voidaan levittää hyvinä käytäntöinä muualle Eurooppaan. Omahoito- ja palveluiden tarjoamia mahdollisuuksia terveyden edistämiseksi tulee hyödyntää niin, että kansalaisten itsehoito voidaan kytkeä osaksi EU:n hyvinvointivaltioiden tavoitetilaa.

Terveysjärjestelmien kestävyys edellyttää panostusta ennaltaehkäisyyn ja kansalaisten osallistamiseen. Yhteiskunnan digitalisaatio luo mahdollisuuksia innovaatioille ja terveyssektorin kehittymiselle. Sähköiset järjestelmät lisäävät resurssien nykyistä tehokkaimpaa käyttöä ja tukevat terveydenhuollon ammattilaisten työtä.

Sukupuolten tasa-arvon painoarvoa on lisättävä EU:ssa

Naisten ja miesten tasa-arvo on yksi unionin oikeuden peruseriaa-asteista. Sukupuolten tasa-arvon takaa- misessa kunnat ja alueet ovat avainasemassa. Ne vaikuttavat käytännössä EU:n kansalaisten arkeen. Asukkaiden sukupuolten tasa-arvo sekä turvallisuus ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisy ovat tärkeitä sosiaalisesti kestävä- n yhteiskunnan ja myös elinvoiman kannalta.

Sukupuolten tasa-arvoa tulee korostaa unionin perusarvona. EU:n tulee toimia aktiivisesti sen edistämisessä ja asenteisiin vaikuttamisessa kaikissa jäsenmaissa. Keskeiset tavoitteet kyt- keytyvät kestävä- n talouteen ja tasa-arvoon, turvallisuuteen ja päätöksentekoon. Painopis- teinä tulee olla myös työn ja yksityiselämän yhteensovittaminen, seksuaali- ja lisäänty- misterveys sekä tasa-arvoinen taloudellinen asema. Maahanmuuttajien asema on erityi- sesti otettava huomioon. Tyttöjen ja naisten aseman ja turvallisuuden pitää olla keskeisiä arvoja ja painopisteitä myös ulkosuhteissa. Painopisteitä tulee toteuttaa läpileikkaavasti ja erityistoimin.

Taloudellisen kehityksen vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon on otettava huomioon sekä lisättävä sosiaalista ulottuvuutta ja tasa-arvon painoarvoa EU:n talouspolitiikan ohjauksessa. Tasa-arvon vaikutukset elinvoiman kehittymiseen on nähtävä voimavarana. Turvallisuus ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ennalta ehkäisy kaikissa muodoissaan on EU-kansa-

laisten perusoikeus. Istanbulin sopimuksen tehokkaan toimeenpanon tukeminen on välttämätöntä.

Sukupuolten tasa-arvon lisääminen talouden ohjauksessa, EU:n omassa päätöksenteossa ja taloudessa, tasapuolisessa edustuksessa, päätösten ja talouden vaikutusten arvioinnissa on ratkaisevaa tasa-arvotavoitteiden saavutta- miseksi. EU:n sukupuolten tasa-arvostrategian painoarvoa tulee lisätä.

Uudessa monivuotisessa rahoituskehyksessä tasa-arvon kannalta keskeisissä ohjelmissa (Rights and Values sekä ESR+) on taattava riit- tävä painoarvo ja resurssit sukupuolten tasa- arvon edistämiseen kunnille ja alueille.

EU:n korostettava kansalaisten syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta

Yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet työssä, sosiaalisessa suojelussa, koulutuksessa, osallisuudessa sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuudessa ovat tärkeitä unionin kansalaisille. Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Muun muassa palvelujen esteettömyydellä ja saavutettavuudella vaikutetaan yhdenvertaisuuden toteutumiseen käytännössä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että unionin kansalaisten yhdenvertaisuutta ja sen edistämistä painotetaan. Vähemmistökielten asema on turvattava. EU:n tulee edistää seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen syrjimättömyyttä. Digitaalistrategian toteuttamisessa heikommassa asemassa olevia EU:n kansalaisten, muun muassa iäkkäiden, vammaisten ja vähävaraisten, myös nuorten mahdollisuudet on turvattava. Hyvien väestösuhteiden edistäminen on oleellista. EU:n eri toiminta-alueilla syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuuden edistämistä tulee toteuttaa läpileikkaavasti. On erityisen toivottavaa, että EU vaikuttaa tietoisuuden lisäämiseen ja vaikuttaa asenteisiin myönteisesti.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen käytännössä tapahtuu suurelta osin kunnissa ja alueilla. Suomen yhdenvertaisuuslaki on jo hyvin kattava ja koskee koko kuntakonsernin yhteisöjä työnantajina, viranomaisina, palvelujen tarjoajina sekä koulutuksen järjestäjinä. Uutta EU:n tasoista lainsäädäntöä, joka vielä lisäisi kuntien velvoitteita, ei tulisi antaa.

On tärkeää, että uudessa monivuotisessa rahoituskehysessä (muun muassa Rights and Values sekä ESR+-ohjelmissa) tuetaan yhdenvertaisuuden edistämistä kunnissa ja alueilla ja mahdollisuuksia niiden eurooppalaiseen verkottumiseen.

Koulutuspolitiikka

Laadukas koulutuspolitiikka koko Euroopan tavoitteeksi

Suomalainen kuntaperusteinen koulutus on laadukas, vahva ja kansainvälisesti tunnustettu. Se perustuu oppilaiden tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen sekä koulutuksen järjestäjien vahvaan autonomiaan lainsäädännön puitteissa. Suomalainen koulutusjärjestelmä ja sen vahvuudet tulee saada näkyviin kansainvälisessä EU-keskustelussa.

EU-linjauksia ja suosituksia laadittaessa on olennaista, että kansallinen ja Suomessa kunnallinen päätäntävalta koulutuksessa, kulttuurissa, sivistystoimessa ja liikunta- ja nuorisotyössä säilyy. Toiminnalliset ratkaisut pitää voida tehdä alueilla ja kunnissa paikallisten olosuhteiden ja edellytysten mukaan.

EU:n tulevaisuuskeskustelussa painotetaan koulutusjärjestelmien modernisointia. EU:ssa on korostunut koulutuksen välineellinen arvo työelämälle osaavan työvoiman tuottajana. Osaavan työvoiman tuottamisen lisäksi tulee nähdä myös koulutuksen kasvatuksellinen ja sivistyksellinen arvo.

Erasmus-ohjelman merkitys opiskelijoiden liikkuvuuden ja kansainvälistymisen mahdollistajana on suuri. Uusi Erasmus-ohjelma painottaa inklusiivisuuden, Euroopan innovaatiokyvyn ja huippuosaamisen vahvistamista. On tärkeä ymmärtää EU:n strategisen koulutusyhteistyön sekä EU:n tulevan nuorisostrategian (2019–2027) välinen yhteys. Aiemmassa Erasmus ohjelmassa elinikäinen oppiminen, nuoriso ja liikunta ovat olennaisia osia. Ohjelma on olennaisesti myötävaikuttanut Euroopan kilpailukykyyn ja talouskasvuun sekä aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja tasa-arvon vahvistumiseen. Kuntaliitto pitää komission tavoin tärkeänä eri koulutusmuotojen oppilaiden ja opiskelijoiden liikkuvuuden laajentamista ja selkiyttämistä.

Unionin ja jäsenmaiden on syytä edistää komission ja Eurooppa-neuvoston tavoitetta, jonka mukaan nykyistä suurempi osa EU-kansalaisista puhuisi oman äidinkieltänsä lisäksi vähintään kahta vierasta kieltä. Tällöin koulunkäyntikielen lisäksi pyritään saavuttamaan taitavan kielenkäyttäjän taso vähintään yhdessä eurooppalaisessa kielessä ja itsenäisen kielenkäyttäjän taso kolmannessa kielessä.

Ammatillinen koulutus suuntaa tulevaisuuteen

EU-politiikassa ammatillinen koulutus ja ammattiosaamisen kehittäminen nähdään pitkälti välineenä työllisyyden hoidon, kohtaanto-ongelman sekä syrjäytymisen ehkäisyn aiheuttamien ongelmien ratkaisuisissa. Kuntaliiton näemyksen mukaan ammatillisessa koulutuksessa tulisi korostaa erityisesti nuorten ammattikasvatuksen ja -sivistyksen merkitystä sekä elinikäisen oppimisen taitoja. Ammatillisen koulutuksesta tulee olla jatko-opintomahdollisuudet korkeakoulutukseen. Koulutusjärjestelmässä ei tule olla etenemisen esteitä.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen osalta EU:n politiikassa korostuu oppisopimuskoulutus oppilaitosmuotoisen koulutuksen vastakohtana. Suomessa ammatillisen koulutuksen reformin myötä tehty uudistus vastaa tulevaisuuden työelämän asettamiin haasteisiin niin nuorten kuin aikuisten ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Ammatillisen koulutuksen reformi tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia eri oppimisympäristöissä tapahtuvan oppimisen kehittämiseen sekä joustavien ja yksilöllisten opintopolkujen luomiseen.

Kuntaliitto korostaa oppisopimuskoulutuksen sijaan uudenlaista tapaa yhdistää eri oppimisympäristöissä (oppilaitoksen työsalit, virtuaali- ja simulointiympäristö, verkko-opiskelu, työpaikalla tapahtuva oppiminen)

tapahtuvaa oppimista siten, että opiskelija saa parhaat mahdolliset yleissivistävät ja ammatillisen valmiudet niin olemassa olevaan kuin tulevaisuuden työelämään. Laadukas ja tuloksellinen opiskelijan oppimisen ohjaus ehkäisee koulupudokkuutta ja varmistaa opiskelijalle riittävän osaamisen työelämää ja jatko-opintoja varten.

EU:ssa tunnistetaan Suomen kuntaperusteinen ammatillisen koulutuksen järjestelmä. Kunnat toimivat ammatillisen koulutuksen pääasiallisena järjestäjinä ja rahoittajana. Kuntaliitto suomalaisten kuntien järjestönä edustaa myös kuntataustaisia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä.

Kulttuuripolitiikka edistää hyvinvointia

Kuntaliitto kannattaa kulttuurin käsitteen laajaa tulkintaa ja käyttöä EU:n toimintapolitiikassa. Kulttuurin taloudelliset, sosiaaliset ja hyvinvointia edistävät mahdollisuudet on otettava huomioon Luova Eurooppa -ohjelmaehdotuksen mukaisesti. Hyvinvoinnin edistäminen on kytköksissä kuntien paikallisen ja alueellisen identiteetin vahvistamisen sekä yksilön ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksien sekä aktiivisen osallisuuden edistämisen kanssa.

Kulttuurin seutuyhteistyötä, paikallista kulttuuritoimintaa ja verkostoitumista tulee vahvistaa. Kulttuuritoimijoiden osaamisen ja toimintamahdollisuuksien edistäminen laajentaa mahdollisuuksia hyödyntää taidetta ja kulttuuria osana sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja, varhaiskasvatusta sekä opetuspalveluja. EU:n rakennerahastotuen käyttö kulttuurihankkeisiin on tärkeää.

Nuoriso- ja liikuntapolitiikan hyödyt moninaisia

EU:n toiminnalla pyritään edistämään nuorisovaihtoa ja sosiaalipedagogiikan alan ohjaajien vaihtoa sekä kannustamaan nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa. EU myötävaikuttaa Euroopan urheilun edistämiseen. Jäsenvaltioilla on edelleen ensisijainen toimivalta sekä nuoriso- että liikunta-asioissa.

Suomalaisten nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja kuntien etujen mukaista on edelleen lisätä osallistumista EU:n nuoriso-ohjelmiin. Nuorisoasiat ovat saaneet yhä tärkeämmän sijan Eurooppa 2020 -strategian Nuoret liikkeelle -lippulaivahankkeen myötä. Hanke toimii nyt nuorisoasioiden poliittisena ja strategisena kehyksenä.

Tavoitteet edellyttävät yhteistoimintaa ja toteutettavan politiikan huolellista koordinaatiota sen selvittämiseksi, mitä toimia tarvitaan EU:n tasolla ja mitä jäsenvaltioissa. Lissabonin sopimus antaa hyvät lähtökohdat ottaa huomioon laaja-alaisesti liikunnan ja urheilun erityispiirteet, kuten liikunnan yhteiskunnalliset ja kasvatukselliset tehtävät.

Digitalisaatio etenee nopeasti

Nopeasti kehittyvä digitalous luo sekä mahdollisuuksia että haasteita EU:n jäsenvaltioille ja koko Euroopalle. Jotta EU pystyisi kilpailemaan tasavertaisemmin Yhdysvaltojen tai jatkossa entistä enemmän myös Kiinan kanssa, EU:n tulee olla paljon yhtenäisempi digitaalisen talousalueena kuin se nyt on. Digitaalisten sisämarkkinoiden täytäntöönpanoa on syytä nopeuttaa.

Digitaalisten sisämarkkinoiden strategialla on monia vaikutuksia kuntien toimintaympäristöön. Kuntia koskevia osa-alueita ovat muun muassa avoin data, sertifioidut pilvipalvelut, sähköiset terveyspalvelut, sähköiset hankintamenettelyt, liikennesuunnittelu, älykäs mittaus energia-alalla, tekijänoikeuslainsäädäntö, tietosuojat ja sähköinen arkistointi.

Digitaaliset palvelut, sähköinen asiointi ja tietojohdaminen edellyttävät nopeita ja häiriöttömiä laajakais-tayhteyksiä, joiden tulisi olla saatavilla myös alueilla, joissa sen hetkiset kaupalliset edellytykset eivät tue yhteyksien rakentamista. Julkista tukea tarvitaan alueilla, joissa markkinat eivät toimi. Kuituverkkojen rakentamisessa tulee suosia ns. Open Access -mallia, jossa verkon omistaja, esimerkiksi seudullinen osuuskunta, päästää kaikki halukkaat operaattorit tarjoamaan palveluitaan loppukäyttäjille. Olemassa olevat optiset kuituverkot tulisi avata kilpailulle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ns. mustan kuidun osalta tulee edistää aktiivisesti avoimen markkinoille pääsyn yritysmalleja.

Kunnat tulee ottaa selkeästi huomioon digitaalisten sisämarkkinoiden strategian toteuttamisessa. Kunnat tuottavat keskeisesti juuri niitä palveluita, joissa digitaaliset ratkaisut komission mukaan nousevat keskeiseen asemaan: sosiaalipalvelut, terveyssektori, sivistyssektori ja kulttuuri.

Teknologian nopea kehitys asettaa valtavia haasteita myös poliittiselle toiminnalle ja lainsäädännölle, jotta saatavat hyödyt ovat tasapainossa demokratian ja ihmisoikeuksien toteutumisen kanssa. Resursseja osaamisen kehittämiseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen on lisättävä.

Tietoturvaan on panostettava entistä enemmän kaikilla tasoilla, käyttäjistä yhteyksien tarjoajiin ja laitevalmistajiin. Internetiin kytkettäville laitteille tulee luoda lainsäädännöllä minimivaatimukset tietoturvan osalta ja sanktioita niiden noudattamatta jättäminen.

Kuntatalous EU:n talous- ja veropolitiikassa

Euroopan talous on viime aikoina kehittynyt suotuisasti, vaikka yksittäisten jäsenmaiden julkisen talouden budjettitasapainossa on ollut haasteita. Seuraavalla Euroopan parlamentin vaalikaudella EU:n tulee edelleen tehdä päätöksiä talouskasvun aikaansaamiseksi, työllisyyden parantamiseksi ja julkisen talouden kestävyuden varmistamiseksi.

Finanssikriisistä alkanut EU:n talouspolitiikan vahvempi koordinaatio on ollut toiminnassa nyt useita vuosia. Vieläkään ei käytännössä tiedetä, mikä vaikutus uudella sääntelyllä on ollut taloudelliseen toimeliaisuuteen, julkiseen talouteen, työllisyyteen tai rahoitusriskeihin. Uudelle tai tiukemmalle sääntelylle ei pääsääntöisesti ole tarvetta, vaan pikemminkin EU:n talouspolitiikan ohjauksen voimassa olevaan sääntelyä tulee selkiyttää.

Tehokas talousohjaus edellyttää, että alue- ja paikallistaso otetaan nykyistä selkeämmin huomioon talouspolitiikan EU-ohjausjaksossa. Budjettivalvontaa ei kuitenkaan saa tiukentaa. Kunnat saavat jatkossakin päättää itsenäisesti budjettiansa sisällöstä. Komission rooli on varmistaa, että jäsenmaiden talouspolitiikka ei vaaranna talous- ja rahaliiton moitteetonta toimintaa.

Verotuksen alalla EU:ssa on edelleen monia mahdollisuuksia lisätä ja yhtenäistää kansainvälistä yhteistyötä aggressiivisen veronkierron torjumiseksi. Kuntaveronsaajan näkökulmasta on olennaista, että julkisten palvelujen rahoitus turvataan kaikissa olosuhteissa. Suomen tulee suhtautua yhteistyöhaluisasti OECD:n ja EU:n toimiin verotuksen alalla. Samalla on kuitenkin varmistettava, että EU:n toimet veronkierron ehkäisemiseksi eivät vähennä Suomen verotuloja. Arvonlisäverotuksen osalta on olennaista säilyttää arvonlisäverodirektiivin kuntia koskevat erityisartiklat.

Kunnat Euroopan sisämarkkinoilla

Kunnat hyötyvät toimivista sisämarkkinoista. Laajaan julkiseen palvelutuotantoon ja kuntien merkittävään rooliin perustuvan pohjoismaisen järjestelmän sekä sisämarkkina- ja kilpailuoikeudellisen sääntelyn välille syntyy helposti jännitteitä ja ristiriitoja. Sisämarkkina- ja kilpailupolitiikassa ja oikeuskäytännössä on puutteellisesti huomioitu näiden ristiriitojen tosiasiallisia vaikutuksia kunnallishallintoon.

Julkiset hankinnat – velvoittavaa lisäsääntelyä ei tarvita

Julkisten hankintojen taloudellinen merkitys on suuri kansallisesti ja EU:ssa. On arvioitu, että EU-maiden julkisten hankintojen arvo olisi noin 17 prosenttia jäsenmaiden yhteenlasketusta BKT:stä. Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2014 EU:ssa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan hankintadirektiiveihin perustuva EU:n nykysääntely on alueellisten toimijoiden näkökulmasta hyvin tiukka ja sitä tulisi väljentää. Sääntelyn tiukkuutta ja velvoittavuutta korostaa edelleen hankintoihin liittyvät lisäsääntelyt, kuten sähköisen laskutuksen sääntely. Julkisia hankintoja koskevasta lainsäädännöstä ei tule tehdä erityissääntelyä, joka ulottuu perinteisesti jäsenvaltioiden omassa harkintavallassa oleville oikeudenaloille, kuten sopimus- tai hallinto-oikeuteen tai käytännön hallintotoimintaan, ml. taloushallinto. EU-tasoiselle velvoittavalle lisäsääntelylle ei ole näille aloille tarvetta.

Hankintadirektiiveihin perustuvan sääntelyn soveltamisalaa ei tule laajentaa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sääntelyn yksinkertaistamiseen, esimerkiksi puitejärjestelyjä koskevat säännöt kaipaavat väljentämistä. Lisäksi huomiota on kiinnitettävä kuntien yhteistoiminnan ja hankintalainsäädännön suhteeseen sekä sidosyksiköjä koskevaan sääntelyyn, joilla on vaikutusta alueellisen toiminnan edellytyksiin.

Valtiontuet – huomio selkeisiin markkinoiden vääristymiin

Valtiontuiksi luetaan kaikki yrityksille myönnetyt tuet, joita jäsenvaltiot, kunnat tai muut vastaavat julkiset tahot myöntävät. Valtiontukisääntelyn tulkinnaa tulee mahdollistaa kunnan toimialan mukaisten tehtävien hoitaminen kunnan harkinnan mukaan silloin, kun niillä ei selvästi ole markkinoita vääristävää vaikutusta.

Valtiontukisääntely on suoraan sovellettavissa olevaa oikeutta jäsenvaltioissa, joten Kuntaliiton näkemyksen mukaan sääntelyssä tulee kiinnittää erityistä huomiota sen helppoon sovellettavuuteen alueellisten toimijoiden osalta. Esimerkiksi taloudellisen toiminnan käsite ja rajat ylittävän intressin käsite kaipaavat selkeytystä. Sääntelyn ei tule lisätä hallinnollista taakkaa sitä soveltaville viranomaisille.

KUNTATALO
KOMMUNERNAS HUS

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

.....
Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
Puh. 09 7711
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi

Helsinki 2019